

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - В А Р Н А
ФИНАНСОВО-СЧЕТОВОДЕН ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА “СЧЕТОВОДНА ОТЧЕТНОСТ”

Приета от ФС (протокол №11/25.04.2024г.):

Приета от КС (протокол №11/16.04.2024г.):

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Даниела Георгиева)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

**ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “СЧЕТОВОДСТВО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ И
ПЕНСИОННИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ”**

ЗА СПЕЦ. “Счетоводство и одит“ ; ОКС “бакалавър”-дистанционно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 3

СЕМЕСТЪР: 6

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 180 ч.; в т.ч. аудиторна 12 ч.

КРЕДИТИ: 6

РАБОТЕН ЕЗИК: български

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	12
в т.ч.:	
• ЛЕКЦИИ	6
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	6
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	168

Изготвили програмата:

1.
(доц. д-р Надежда Попова-Йосифова)

2.
(гл. ас. д-р Петко Захариев)

3.
(гл. ас. д-р Цветомир Манолов)

Ръководител катедра:.....
"Счетоводна отчетност" (доц. д-р Надежда Попова-Йосифова)

I. АНОТАЦИЯ

Дисциплината „Счетоводство на застрахователните и пенсионните предприятия” е специална надграждаща счетоводна дисциплина, която е базирана върху знанията, придобити от студентите в специалност „Счетоводство и одит” от Икономически университет-Варна по предходно изучавани счетоводни дисциплини от общ характер. В резултат на изучаване на дисциплината студентите придобиват специални знания, допълващи тези дисциплини, а това разширява обхвата на техните умения и дава съществено предимство при последваща реализация в стопанската практика.

Дисциплината е хибридна и има редица допирни точки със знания, придобити от студентите във важни области като договорно право, финанси, данъчно облагане, регулативен надзор и контрол и др. Освен ключовите предприемаческа и цифрова компетентности, студентите, изучаващи дисциплината успешно придобиват и други компетентности като: математическа, личностна, социална и гражданска.

Учебното съдържание тематично е разделено на два модула. Лекционният модул “Счетоводство на застрахователните предприятия” има за цел да запознае студентите с особеностите в отчетността на застрахователните и презастрахователни предприятия. Извършен е обзор на прилаганата нормативна уредба в областта на застрахователното дело. Акцентирано е върху основните принципи на отчетността в застрахователните предприятия, основните отчетни обекти, характерни за посочените предприятия, както и върху счетоводните процедури по отразяване на специфичните операции с тях и специфичните елементи на финансовите отчети, изготвени съгласно приложимите МСС и тези, представяни за целите на финансов надзор.

Вторият лекционен модул е посветен на особеностите в отчетността на пенсионноосигурителните дружества и създадените от тях пенсионни фондове. В изложението е извършен обзор на прилаганите пенсионни схеми и нормативната уредба в областта на допълнителното пенсионно осигуряване. Като особени отчетни обекти се разглеждат разчетите, разходите и приходите, специфичните пенсионни резерви. Представени са и основните правила за оценка на активи и пасиви на пенсионните фондове, както и изискванията за капиталова адекватност и ликвидност на пенсионноосигурителните дружества. Особено внимание е обърнато и на особеностите в съдържанието и реда за изготвяне на годишния финансов отчет.

Материалите за самоподготовка по дисциплината имат практико-приложна насоченост, като чрез решаването на задачи, тестове и казуси студентите получават възможност за пряка адаптация към действащата практика при тяхната последваща реализация след дипломирането.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

№. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ
<u>Модул 1 Счетоводство на застрахователните предприятия</u>	
Тема 1. Особенности на застрахователното счетоводство като учебна дисциплина и практика. Нормативна уредба	
1.1.	Обща характеристика и особености на застрахователната дейност
1.2.	Нормативна регламентация на застрахователната дейност
Тема 2. Класификация на застрахователните услуги. Застрахователни браншове. Пряко заст-	

раховане, презастраховане, съзастраховане	
2.1.	Класификация на застрахователните услуги. Застрахователни браншове. Пряко застраховане, презастраховане, съзастраховане
2.2.	Застрахователни продукти, предлагани от застрахователите в РБългария
Тема 3. Организация на синтетичното и аналитично отчитане на основните отчетни обекти	
3.1.	Сметки за отчитане на разходи и приходи по пряко застраховане
3.2.	Сметки за отчитане на разходи и приходи по презастраховане
3.3.	Сметки за отчитане на специфични застрахователни разчети
3.4.	Сметки за отчитане на застрахователно-технически резерви
Тема 4. Особенности при отчитане на разчетите при застрахователите	
4.1.	Отчитане на разчетите за данък върху застрахователните премии
4.2.	Отчитане на разчетите със застрахователни агенти и застрахователни брокери
4.3.	Отчитане на разчети с клиенти по застраховане
4.4.	Отчитане на разчети с местни застрахователи и трети лица по регресни искове
4.5.	Отчитане на разчетите по съзастраховане
4.6.	Отчитане на разчетите по презастраховане
4.7.	Отчитане на други специфични разчети
Тема 5. Особенности при отчитане на разходите при застрахователите	
5.1.	Обща характеристика и класификация на разходите при застрахователите
5.2.	Счетоводно отчитане на административно-управленските разходи
5.3.	Отчитане на разходите за застрахователни плащания (застрахователни разноси)
5.4.	Отчитане на разходите за застрахователни обезщетения и суми
5.5.	Ликвидационно производство – същност, етапи и технология
5.6.	Отчитане на разходите за застрахователни обезщетения и суми
5.7.	Отчитане на разходите за ликвидация
5.8.	Отчитане на аквизиционните разходи
5.9.	Отчитане на разходите за участие в резултата на застрахователя (презастрахователя)
Тема 6. Особенности при отчитане на приходите при застрахователите	
6.1.	Същност и класификация на застрахователните премии
6.2.	Основни принципи за признаване на приходите от застрахователни премии
6.3.	Отчитане на приходите от премии по пряко застраховане
6.4.	Отчитане на някои специфични приходи по активно презастраховане
6.5.	Отчитане на някои специфични приходи по пасивно презастраховане
Тема 7. Методика за образуване на застрахователните резерви. Счетоводно отчитане на резервите	
7.1.	Методика за образуване на застрахователните резерви
7.2.	Отчитане на застрахователно-технически резерви
Тема 8. Съдържание, ред за съставяне и представяне на финансови отчети и периодични справки на застрахователите	
8.1.	Съставяне на финансов отчет съгласно приложимите МСС/МСФО
8.2.	Изготвяне на отчети и справки за целите на финансовия надзор

<u>Модул 2. Счетоводство на пенсионните предприятия</u>	
Тема 1. Видове пенсионни планове в световната практика и особености на финансовата им организация	
1.1.	Същност и класификация на пенсионните планове
1.2.	Сравнителни характеристики на пенсионните планове
Тема 2. Организационни аспекти и принципи за осъществяване на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария	
2.1.	Организационни аспекти за осъществяване на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария
2.2.	Принципи за осъществяване на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария
2.3.	Състояние на допълнителното пенсионно осигуряване в РБългария
Тема 3. Организация на синтетичното и аналитичното отчитане на основните отчетни обекти	
3.1.	Особености на отчетността на пенсионноосигурителните дружества и пенсионните фондове. Нормативна уредба
3.2.	Организация на синтетичното и аналитичното отчитане на основните отчетни обекти
Тема 4. Отчитане на разчетите с пенсионните фондове и на специфичните договорни взаимоотношения	
4.1.	Специфика на разчетните отношения на пенсионноосигурителните дружества с трети лица
4.2.	Счетоводно отчитане на разчетите с пенсионните фондове и на специфичните договорни взаимоотношения
Тема 5. Отчитане на пенсионните и други специфични резерви	
5.1.	Същност и нормативна регламентация на пенсионните резерви
5.2.	Счетоводно отчитане на пенсионните резерви
Тема 6. Определяне на капиталовата адекватност и ликвидността на пенсионноосигурителните дружества	
6.1.	Нормативна регламентация при определяне на капиталовата адекватност и ликвидността на пенсионноосигурителните дружества
6.2.	Методика за определяне на капиталовата адекватност и ликвидността на пенсионноосигурителните дружества
Тема 7. Отчитане на характерните стопански операции в пенсионните фондове	
7.1.	Отчитане на получаваните осигурителни вноски
7.2.	Отчитане на процеса на управление на активите на пенсионните фондове
7.3.	Отчитане на таксите, разпределеният нетен доход и резервите
7.4.	Отчитане на изплащането на допълнителни пенсии на пенсионираните лица
Тема 8. Оценка на активите и пасивите на пенсионните фондове	
8.1.	Правила за оценка на активите и пасивите на пенсионните фондове
8.2.	Определяне стойността на нетните активи на фонда и стойността на един дял
Тема 9. Етапи на годишното счетоводно приключване и съдържание на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителните дружества	
9.1.	Етапи на годишното счетоводно приключване при пенсионноосигурителните дружества
9.2.	Съдържание на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителните дружества
Тема 10. Етапи на годишното счетоводно приключване и съдържание на годишните финансови отчети на пенсионните фондове	
10.1.	Етапи на годишното счетоводно приключване при пенсионните фондове

III. МЕТОДИ НА ПОДГОТОВКА И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОБУЧЕНИЕ

Учебните ресурси, чрез които се осъществява учебния процес по дисциплината „Счетоводство на застрахователните и пенсионните предприятия“ в дистанционна форма на обучение на специалност „Счетоводство и одит“ са електронен учебник, електронно учебно помагало, мултимедийни презентации.

Обучението по дисциплината включва няколко основни вида учебни дейности, които способстват за по-лесното и по-добро усвояване на учебния материал, а именно предварително уточнено разписание на срещите с преподавателя, предоставяне на достъп до база от данни с необходима информация за самоподготовка, участие в дистанционни форуми за обсъждане на различни теми.

IV. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№ по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ, ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Решаване на тест	1	25
1.1.	Решаване на задачи	1	25
1.3.	Разработване на курсова работа	1	30
	Общо за семестриалното оценяване:	3	80
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит - решаване на задачи и тестови въпроси	1	88
	Общо за сесийното оценяване:	1	88
	Общо за всички форми на контрол:	4	168

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Електронни учебни материали по дисциплината „Счетоводство на застрахователните и пенсионните предприятия“, качени на платформата за електронно и дистанционно обучение на ИУ-Варна.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

А. Учебници и учебни помагала:

1. Попова, Н., Захариев, П. и др., Счетоводство на застрахователните и пенсионноосигурителните предприятия, първо издание, Варна, изд. “Наука и икономика”, 2021г.

2. Попова, Н., Захариев, П. и др., Сборник от задачи и тестове по счетоводство на застрахователните и пенсионноосигурителните предприятия, Варна, изд. “Наука и икономика”, 2021г.

Б. Статии и научни доклади:

1. Попова-Йосифова, Н., Перспективи пред счетоводната отчетност на застрахователните предприятия. ДОКЛАД. Юбилейна международна научнопрактическа конференция „Финансите и стопанската отчетност – състояние, тенденции, перспективи, СА“Д. А. Ценов“ – гр. Свищов, 25-26/10/2013, Отпечатан в сборник с доклади, с. 207 - 211

2. Попова-Йосифова, Н., Оповестяване на застрахователния риск във финансовите отчети на застрахователните предприятия. ДОКЛАД. Девета международна научна конференция на младите учени „Икономиката на България в променяща се политическа, социална и икономическа среда“, УНСС – гр. София, 04/11/2013

3. Попова-Йосифова, Н., Финансова отчетност относно застрахователните договори – перспективи и бъдещи проблеми, ДОКЛАД, Международна научна конференция на тема „Икономиката в променящия се свят: национални, регионални и глобални измерения“, 15/05/2015, Варна, Отпечатан в сборник с доклади, том II, с. 208-213

4. Христов, И., Димитрова, Л. Актуални изисквания относно съставяне на Годишния доклад за дейността на българските публични предприятия, //Актив счетоводна матрица, бр. 160(2), 2016, с. 5-10.

В. Нормативни актове:

1. Кодекс за застраховането, обн. ДВ, бр. 102 от 29.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г

2. Кодекс за социално осигуряване, обн. ДВ бр.110 от 1999г.

3. Закон за Комисията за финансов надзор, обн. ДВ бр. 8 от 2003г.

4. Закон за данък върху застрахователните премии, обн. ДВ, бр. 86 от 2.11.2010г.

5. Наредба № 24/08.03.2006 г. за задължителното застраховане по чл. 249, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането и за методиката за уреждане на претенции за обезщетение на вреди, причинени на моторни превозни средства, приета с Решение № 52-Н от 8.03.2006 г. на Комисията за финансов надзор, обн., ДВ, бр. 25 от 24.03.2006 г.

6. Наредба № 28/10.05.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит за професионална квалификация на застрахователните брокери и за признаване на квалификация, придобита в държава членка, и за регистрация на материалите за професионално обучение, обн., ДВ, бр 42 от 23.05.2006 г.

7. Наредба № 31/02.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване, обн. ДВ, бр. 71 от 1.09.2006 г.

8. Наредба №32/13.09.2006 г. за изискванията към организацията и дейността на службата за вътрешен контрол на застрахователя, презастрахователя и на лицата, включени в застрахователна или презастрахователна група, обн., ДВ, бр. 81 от 6.10.2006 г.

9. Наредба № Из-41/12.01.2009 г. за документите и реда за съставянето им при пътнотранспортни произшествия и реда за информирание между Министерството на вътрешните работи, Комисията за финансов надзор и Гаранционния фонд, обн. ДВ, бр.8/30.01.2009 г., изм. ДВ, бр. 94/30.11.2010 г.

10. Наредба № 49/16.10.2014 г. за задължителното застраховане по застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен превоз, обн., ДВ бр. 90 от 31.10.2014 г.

11. Наредба № 51/28.04.2016 г. за собствените средства и за изискванията за платежоспособност на застрахователите, презастрахователите и групите застрахователи и презастрахователи, обн. ДВ, бр. 38 от 20.05.2016 г., в сила от 20.05.2016 г.

12. Наредба № 53/23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд, обн., ДВ бр. 6/19.01.2017 г., в сила от 19.01.2017 г.

13. Наредба № 54/30.12.2016 г. за регистрите на Гаранционния фонд за обмена и защитата на информацията и за издаването и отчитането на задължителните застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 от Кодекса за застраховането, обн. ДВ, бр. 7 от 20.01.2017 г.

14. Наредба № 66 от 16.05.2019 г. относно допълнителните изисквания във връзка с класифицирането на инвестиционни застрахователни продукти като несложни по смисъла на чл. 342, ал. 5 от Кодекса за застраховането, обн. ДВ, бр. 42 от 28.05.2019 г.

15. Наредба № 67 от 04.07.2019 г. за реда за регистрация на застрахователните посредници по електронен път, обн. ДВ, бр. 55 от 12.07.2019 г.

16. Наредба за попечителските съвети на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за консултативните съвети на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, обн. ДВ бр. 19/01.03.2005 г.

17. Наредба № 3/24.09.2003 г. за реда и начина за промяна на участие и за прехвърляне на натрупаните средства на осигурено лице от един фонд за допълнително пенсионно осигуряване в друг съответен фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество, обн. ДВ бр. 90/10.10.2003 г.

18. Наредба № 9/19.11.2003 г. за начина и реда за оценка на активите и пасивите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и на пенсионноосигурителното дружество, на стойността на нетните активи на фонда, за изчисляване и обявяване на стойността на един дял, за изчисляване и съпоставяне на доходността от инвестиционните имоти и за изискванията към воденето на индивидуалните партии, обн., ДВ, бр. 109 от 2003 г.

19. Наредба № 10/26.11.2003 г. за изискванията към състава и структурата на собствения капитал (капиталовата база) на пенсионноосигурителното дружество, към неговата оздравителна програма и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове за допълнително пенсионно осигуряване, обн. ДВ, бр. 109 от 2003 г.

20. Наредба № 12/10.12.2003 г. за начина и реда за определяне на минималната доходност при управление на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, за покриване на разликата до минималната доходност и за формиране и използване на резервите за гарантиране на минималната доходност, обн. ДВ, бр. 110 от 2003 г.

21. Наредба № 17/07.07.2004 г. за документите, които са необходими за издаване на разрешение за преобразуване на пенсионноосигурително дружество и на фонд за допълнително пенсионно осигуряване и за изискванията към планове по чл. 327, ал. 1, т. 3 и чл. 336, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, обн. ДВ бр. 65/27.07.2004 г.

22. Наредба № 19/08.12.2004 г. за реда за създаване на пенсионни резерви от пенсионноосигурителните дружества, които управляват универсален пенсионен фонд и/или фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, обн. ДВ, бр. 110 от 2004г.

23. Наредба № 29/12.07.2006 г. за минималното ниво на кредитните рейтинги на банките и за определяне на държавите, международните финансови организации, пазарите и индексите на тези пазари съгласно чл. 176, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване, обн. ДВ бр. 62/01.08.2006 г.

24. Наредба № 33/19.09.2006 г. за индивидуалните заявления за участие във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за възобновяване на осигуряването в универсален пенсионен фонд, обн. ДВ бр. 83/13.10.2006 г.

25. Наредба № 34 /04.10.2006 г. за условията за сключване на сделки за намаляване на инвестиционния риск, свързан с активите на фонд за допълнително пенсионно осигуряване и за изискванията и ограниченията към тези сделки, обн., ДВ, бр. 86 от 2006г.

26. Наредба № 47/11.07.2012 г. за изискванията към информационните системи на пенсионноосигурителните дружества, обн. ДВ бр. 57/27.07.2012 г.

27. Наредба № 52 от 21.10.2016 г. за реда и начина за отчисляване на инвестиционната такса, събирана от пенсионноосигурителните дружества при управлението на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, обн. ДВ, бр. 87 от 04.11.2016 г.

28. Наредба № 56 от 4.01.2018 г. за минималното съдържание на инвестиционните политики на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, обн., ДВ, бр. 6 от 16.01.2018 г.

29. Наредба № 57 от 16.01.2018 г. за изискванията към годишния доклад за професионалната схема и за реда и начина за предоставяне на данни за управлението на професионална схема на чуждестранно предприятие осигурител, обн., ДВ, бр. 10 от 30.01.2018 г.

30. Наредба № 59 от 04.04.2018 г. за функциите и задълженията на звената, службите и лицата, осъществяващи управление на риска, вътрешен контрол и вътрешен одит в пенсионноосигурителните дружества, обн. ДВ, бр. 34 от 20.04.2018 г.

31. Наредба № 60 от 2.05.2018 г. за изискванията към документите по чл. 122а, ал. 1, т. 6 и 11, по чл. 145, ал. 1, т. 3, 7, 8 и 10 и по чл. 218, ал. 2, т. 3, 7, 8 и 11 от Кодекса за социално осигуряване за издаване на пенсионна лицензия и на разрешение за управление на пенсионен фонд, обн., ДВ, бр. 39 от 11.05.2018 г.

32. Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества, обн. ДВ, бр. 84 от 12.10.2018 г.

33. Наредба № 62 от 30.10.2018 г. за реда за съхраняване, използване и унищожаване от пенсионноосигурителните дружества на документите и данните, свързани с дейността по допълнително пенсионно осигуряване, обн. ДВ, бр. 94 от 13.11.2018 г.

34. Наредба № 63 от 08.11.2018 г. за изискванията към съдържанието, периодичността на изготвяне и сроковете за представяне на отчетите за надзорни цели на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове, обн. ДВ, бр. 95 от 16.11.2018 г.

35. Наредба № 64 от 29.11.2018 г. за изискванията към лицата по чл. 344, ал. 2, т. 2 от Кодекса за социално осигуряване и реда и начина за назначаването им, обн. ДВ, бр. 102 от 11.12.2018 г.

36. Международни счетоводни стандарти

37. Примерен сметкоплан за студенти от ИУ-Варна